

พฤติกรรมการบริโภคสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิฑูร สิ้นศิริเชวง*

บทคัดย่อ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมการบริโภคกระแสหลักของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมการบริโภคสื่อใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจงและใช้วิธีการเก็บโดยบังเอิญจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคณะและวิทยาลัยจำนวนทั้งสิ้น 423 คน การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่และค่าร้อยละเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในลักษณะสถิติเชิงพรรณนาโดยใช้อัตราร้อยละเพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบทั้งหมดมีโทรศัพท์มือถือใช้เวลาพูดคุย 5-30 นาทีต่อวัน และใช้ร่วมในการส่งข้อความสั้นกับการฟังเพลง แต่ไม่ได้ใช้เพื่อเข้า Website และไม่ได้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานเลย สื่อในที่พักอาศัยมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตโดย การต่อเชื่อมแบบไร้สาย นักศึกษาไม่ได้อ่านนิตยสารหนังสือพิมพ์และหนังสือที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ไม่ได้รับฟังวิทยุกระจายเสียง ไม่ได้รับชมโทรทัศน์ ไม่ได้รับชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ ไม่ได้ เล่นวิดีโอเกมส์แบบเชื่อมต่อกับเครื่องรับโทรทัศน์ หรือแบบพกพา แต่เล่นวิดีโอเกมส์บนคอมพิวเตอร์ นักศึกษาใช้คอมพิวเตอร์ในที่พักอาศัย แต่ไม่ได้ใช้เพื่อการศึกษา ใช้เพื่อส่งอีเมลล์และเข้าสู่เครือข่ายทางสังคม กิจกรรมที่ทำมากที่สุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือเข้าสู่ Facebook ดาวน์โหลดเพลง ฟังเพลงบนอินเทอร์เน็ต และชมวิดีโอจาก YouTube

Abstract

The purposes of this research were to survey characteristics of main stream media consumption and to survey characteristics of new media consumption of Chiang Mai University undergraduate students. The tool of this survey research was questionnaires for collecting data from sampling groups of 423 undergraduate students from every faculties, college and school in Chiang Mai University by 2 steps sampling of purposive and simple random. The analysis conducted by SPSS computer program in frequency counting and percentage for descriptive explanation of the sample groups.

* วิฑูร สิ้นศิริเชวง

อาจารย์ประจำคณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

The study reveals that almost all of the students of Chiang Mai University have mobile phone sets and make phone calls for 5 – 30 minutes per day also for sending SMS and listening to the music but not for web browsing. The students do not use any fixed line telephone at all. The students have computers and wireless internet in their residences. They neither read magazine, nor newspaper nor book in any kind of printed media. They neither listen to the radio nor watching television nor going to the cinema theatres. The students neither play any console VDO Games connecting to TV screen nor pocket games, but play VDO Games on their computer. They would use computers in their residences , not for education but for e-mail and social network. The activities the students do most on a computer are accessing to Facebook, music download, listening to music online and watching YouTube.

หลักการและเหตุผล

พัฒนาการสังคมของโลกก้าวผ่านคลื่นลูกที่สามและเข้าสู่ยุคยูบิควิตัส (Ubiquitous) ประเทศที่พัฒนาแล้วต่างให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆ ที่สามารถต่อเชื่อมเครือข่ายการสื่อสารระหว่างกันไม่ว่าจะเป็น การติดต่อระหว่างเครื่องจักรกลต่อเครื่องจักรกล คนกับเครื่องจักรกล หรือปัจเจกบุคคลต่อปัจเจกบุคคล หรือการติดต่อสื่อสารในกลุ่ม หรือแม้กระทั่งการสื่อสารมวลชนบนเครือข่ายดังกล่าว ส่วนเครื่องมืออุปกรณ์การสื่อสารมีลักษณะรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะยังคงทำหน้าที่เดียวกัน หรือทำหน้าที่ร่วมกัน เช่น กล้องถ่ายรูปในรูปแบบหูฟังที่ต่อเชื่อมด้วยเครือข่ายไร้สาย โทรศัพท์พกพาที่อยู่ในรูปร่างของนาฬิกาข้อมือและยังสามารถรับข้อความข่าวสาร ถ่ายภาพ ฟังเพลง หรือ รับฟัง การถ่ายทอด

วิทยุกระจายเสียงหรือแม้กระทั่งชมรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์ เทคโนโลยี Internet ที่เป็นเครือข่ายการสื่อสารขนาดใหญ่ของโลกนับตั้งแต่ทศวรรษเก้าสิบเป็นต้นมา จึงเปรียบเสมือนเส้นใยประสาทของสังคมโลกที่เชื่อมโยงสรรพสิ่งและสรรพบุคคลเข้าด้วยกันโดยวิธีการหลอมรวมสื่อและหลอมรวมบริการการสื่อสาร (Convergence) และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่สำคัญจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตในระดับสังคมและปัจเจกบุคคลเสมอ รวมทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม สถานภาพ และ บทบาทหน้าที่ใหม่

เทคโนโลยีการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สำคัญยิ่งยวด ในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา จากพัฒนาการการสื่อสารของอินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งมีอัตราเร่งการพัฒนาที่ทวีคูณเป็นหลายเท่าตัวในระยะเวลาอันสั้นพัฒนาการดังกล่าวได้ลดข้อจำกัดของพื้นที่และเวลาลงได้เป็นอย่างมากอย่างไม่เคยมีมาก่อน ซึ่งส่งผลกระทบเป็นกระแสปังทั่วโลกตามวาทกรรมโลกาภิวัตน์ที่เคยกล่าวอ้างถึงความเป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ต้นทุนการสื่อสารลดลงอย่างแบบราบจากเดิมโดยเฉลี่ย จึงก่อเกิดการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดในโลกนี้ ติดต่อสื่อสารได้ถี่บ่อยและติดต่อสื่อสารได้ในทุกเวลาที่ต้องการจึงเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อ การสื่อสารโทรคมนาคมและการสื่อสารมวลชน แบบดั้งเดิม (Traditional Media) โดยทำให้สื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารบางสื่อต้องสิ้นสุดลง เช่น โทรศัพท์พื้นฐาน จดหมาย สิ่งพิมพ์ ด้วยกระดาศโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงแบบอนาล็อก ในขณะที่เดียวกันสื่อที่พกพา เคลื่อนที่ได้ อย่างเช่น โทรศัพท์สมาร์ตโฟน, Tablet ,iPad, Notebook ขนาดบางเล็ก รวมทั้งหน่วยความจำบน Cloud กลับได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นซึ่งมีความยืดหยุ่นต่อการยอมรับและเรียนรู้นวัตกรรมได้เร็ว

การแปรเปลี่ยนดังกล่าวของสื่อในยุคยูบิควิตัสทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ

ของสังคมไปทั่วโลก เช่น การลุกขึ้นประท้วงของประชาชนต่อรัฐบาลของนานาประเทศ โดยอาศัยสื่อเครือข่ายสังคมบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ การระดมลงนาม Online เพื่อให้เกิดผลต่อข้อเรียกร้องของประชาคมโลก การศึกษาจนจบหลักสูตรทั้งในระดับก่อนปริญญาและบัณฑิตศึกษา โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในประเทศเดียวกันกับสถานศึกษาซึ่งเป็นการใช้การสื่อสารระบบทางไกลหรืออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงสามารถบรรยายการสอนนักศึกษาอีกประเทศหนึ่งได้ทั้งชั้นเรียนโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางข้ามประเทศ การลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร การลงทุนโดยไม่จำเป็นต้องสต็อกสินค้าเอาไว้ในลักษณะจมนทุนหรือ สามารถสร้างราคาได้โดยทั้งที่ยังไม่มีตัวสินค้าครอบครองอยู่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้ส่งเสริมสังคมแต่เพียงด้านที่เป็นประโยชน์เท่านั้นในทางตรงกันข้ามสื่อใหม่ที่เข้ามาทดแทนสื่อดั้งเดิมเป็นอำนาจใหม่ ที่สามารถปฏิบัติการก่อการร้าย แบบใหม่ทั้งในท้องถิ่น ระดับชาติ หรือ แม้กระทั่งระดับนานาชาติ ได้อย่างง่ายดายขึ้น สร้างวิธีการฉ้อโกงทางเศรษฐกิจหรือการปลุกระดมทางการเมืองเพื่อก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารในวิธีใหม่ รวมทั้งสร้างความขัดแย้งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้

ในขณะที่เดียวกันสื่อมวลชนดั้งเดิมซึ่งแต่เดิมมีอำนาจการสื่อสารอย่างมหาศาล เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง, สถานีโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์กลับลดอำนาจการสื่อสารลงอย่างเฉียบพลันเป็นยุทธวิธีที่ว่าถ้าหากต้องการทำรัฐประหารในประเทศใดๆ สิ่งแรกที่คณะก่อการรัฐประหารจะต้องกระทำให้ได้สำเร็จก่อนนั้นก็คือการยึดอำนาจการสื่อสารระดับชาติให้ได้เสียก่อนด้วยการยึดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติในการประกาศคำสั่งคณะรัฐประหารและควบคุมฝ่ายตรงกันข้ามและประชาชน แต่ในปัจจุบันกลับปรากฏว่าแม้จะครอบครองสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์แห่งชาติก็ไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือ

ในทางการเมืองได้ดีดังเช่นเดิม

ในทางตรงข้าม สื่อเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มีบทบาทในการประสานติดต่อกันทางการเมืองที่มีความคิดเห็น ในทิศทางเดียวกันเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองได้เป็นอย่างดี จากรายงานการวิจัยหลายชิ้นได้พบว่าในปัจจุบันการบริโภคสื่อมวลชนดั้งเดิม เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือ กลับลดลงไปอย่างมาก ทั้งในต่างประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือในประเทศไทยเองก็ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นที่มีความยึดหยุ่นสูงต่อการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่และง่ายกว่า ในการยอมรับของใหม่ ซึ่งหันไปใช้สื่อใหม่บนอุปกรณ์พกพาแทนสื่อดั้งเดิมเป็นจำนวนมากอย่างมีนัยสำคัญ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญด้วยเหตุที่เหล่าบรรดาเยาวชนวัยรุ่นกำลังจะเป็นส่วนขับเคลื่อนที่สำคัญของชาติในอนาคตอันใกล้ นั่นก็คือหากเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ๆ บนโลกดิจิทัลใหม่นี้สามารถส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงได้ ตามที่กล่าวมาข้างต้น ด้วยเหตุนี้การสำรวจข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมการใช้สื่อของเยาวชนวัยรุ่นในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อทราบถึงแนวโน้มของพฤติกรรมการใช้สื่อในอนาคต และการคาดการณ์ลักษณะสังคมของไทยในอนาคตต่อไปในด้านของการสื่อสารได้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคแห่งแรกของประเทศไทย ทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ของรัฐที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เองได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสารดิจิทัลเอาไว้มาเป็นระยะเวลานาน และให้บริการอยู่ในระดับที่ดีเยี่ยม ซึ่งนักศึกษาสามารถเข้าถึงการสื่อสารดิจิทัลได้อย่างทั่วถึงในแทบทุกบริเวณของมหาวิทยาลัย รวมทั้งนักศึกษาเองถือเป็นระดับปัญญาชนของประเทศที่จะต้องเป็นผู้นำที่สร้างผลกระทบที่สำคัญต่อไป จึงควรศึกษาสำรวจข้อมูลพื้นฐานพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐที่อยู่ในส่วนภูมิภาคและเพื่อ

นำผลที่ได้ไว้สามารถเปรียบเทียบกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนในส่วนกลางเมืองหลวง หรือ กรุงเทพมหานครต่อไป ในอันที่จะเข้าใจสภาพข้อเท็จจริงปัจจุบันของพฤติกรรมกรรมการบริโภคสื่อท่ามกลางนักศึกษาของไทย ผู้ซึ่งจะก้าวเข้าสู่ยุคยูบิควิตส์เมื่อพวกเขาเหล่านี้เติบโตใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมกรรมการบริโภคสื่อดั้งเดิมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- (2) เพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมกรรมการบริโภคสื่อใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนิยามศัพท์

- นักศึกษาหมายถึงนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เท่านั้น
- สื่อใหม่หมายถึงสื่อที่ใช้รหัสดิจิทัลเป็นตัวกำหนดส่งผ่านข้อมูลทั้งในการเข้ารหัสและถอดรหัสให้ออกมาอยู่ในลักษณะทั้งตัวอักษร ตัวเลข ภาพ ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งได้แก่ คอมพิวเตอร์ เครื่องเล่น MP3, MP4, iPod, iPad, Tablet, CD, Internet เป็นต้น
- สื่อดั้งเดิมหมายถึงสื่อที่อยู่ในลักษณะสถาบันแบบดั้งเดิมด้วยการกำหนดส่งผ่านความหมายตามธรรมชาติดั้งเดิมของตัวกลางโดยไม่ได้กำหนดเป็นตัวรหัสฐานสองในการเข้าและถอดรหัส ดังเช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพถ่าย โดยฟิล์ม ภาพยนตร์โดยฟิล์ม วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมกรรมการบริโภคสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางศึกษาวิจัยดังนี้

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน
- (2) แนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่
- (3) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ

(4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์

(5) แนวคิดและทฤษฎี Domestication of Media and Technology

แนวคิดทฤษฎี Domestication of Technology and Media

ทฤษฎีมุมมองของทฤษฎี domestication of Technology and Media โดย Thomas Beker, David Morse ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการวิจัยในเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารอื่นๆ อันมักจะศึกษาในแง่ของผู้ยอมรับสื่อหรือผู้ไม่ยอมรับ การใช้สื่อทฤษฎี domestication มุ่งศึกษาพัฒนาความหมายทั้งผู้ใช้และผู้ไม่ใช้เทคโนโลยีเข้าไปบูรณาการอยู่ในชีวิตประจำวันอย่างไร และเทคโนโลยีที่นำเสนอตัวตนของปัจเจกบุคคล การศึกษาวิจัยทางทฤษฎี domestication มุ่งความสนใจในประเภทของเทคโนโลยีการสื่อสารความหมายเชิงสัญลักษณ์, และการผูกติดแนบเนื่องตนเองเข้ากับเทคโนโลยีการสื่อสาร

(1) เทคโนโลยีสารสนเทศเริ่มต้นจากการติดตั้งตำแหน่งที่เหมาะสม จากนั้นก็เคลื่อนย้ายจากความเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) มาสู่พื้นที่ส่วนตัว (Private Sphere) ภายในบ้าน ด้วยเหตุนี้ความหมายจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากสภาพพื้นที่สาธารณะ มาสู่ความหมายพื้นที่ ส่วนตัว ซึ่งความหมายไม่จำเป็นต้องเหมือนกันในทั้งสองพื้นที่นี้

(2) เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ครัวเรือนถูกจัดแบ่งแยกประเภทโดยกระบวนการความ ต้องการผ่านการกำหนดตำแหน่งจัดวางซึ่งรวมถึงการกำหนดตำแหน่งจัดวางและการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ใครเป็นผู้กำหนด และเป็นผู้รู้สึกพอใจและสบายใจกับเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ ซึ่งจำเป็นต้องต้องเข้าใจเบื้องต้นว่าก่อนที่ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะถูกนำเข้าสู่ครัวเรือน สภาพแวดล้อมของบ้านและวัตถุสิ่งของต่างๆ มีความหมายอยู่ในตัวก่อนหน้าแล้ว และความหมายนี้ไม่สามารถ

จะทำความเข้าใจโดยให้แยกออกไปจากเครื่องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ ที่มีอยู่ก่อนหน้า

(3) การใช้ร่วมกันจะรวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศถูกใช้อย่างไรและการใช้นั้นได้ส่งผลกระทบต่อปัจจัยทางบริบทอย่างเช่น เพศ หรือสถานภาพ และการใช้ ได้เสริมน้ำหนักปัจจัยเหล่านี้ได้อย่างไร

(4) ตำแหน่งจัดวางเทคโนโลยีสารสนเทศในบ้านหรือบนตัวผู้ใช้นั้นได้พัฒนาความหมายต่อทั้งปัจเจกบุคคลและต่อสังคม และช่วยในการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองและผู้อื่น เช่น การบริโภคเทคโนโลยีสารสนเทศบางครั้งมีความสัมพันธ์กับเหตุผลทางสถานภาพสังคม เป็นต้นว่าต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนอยู่ในชนชั้นทางสังคมเศรษฐกิจในระดับใด กระบวนการ Domestication รวมถึงการทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นๆ เป็นที่ยอมรับและเป็นที่คุ้นเคยหรืออยู่ในสังคมหรืออยู่ในปัจเจกบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาวิจัยพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงเพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมการใช้สื่อดั้งเดิมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเพื่อทราบลักษณะพฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจาก 20 คณะ และ 1 วิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 423 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยกำหนดนักศึกษาคณะละ 20 คน และให้ทีมนักศึกษาผู้ช่วยวิจัยที่ได้ผ่านการประชุมซักซ้อมทำความเข้าใจในวิธีการเก็บข้อมูลเป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยใช้วิธีการเก็บโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ในคณะต่าง ๆ

สำหรับการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) หรือที่เรียกชื่อย่อกันว่า SPSS โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปในลักษณะสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้อัตราร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลสรุปการวิจัย

จากข้อมูลที่ทำการศึกษาวิเคราะห์แล้วสามารถสรุปและนำเสนอ ดังนี้

(1) ข้อมูลด้านคุณลักษณะทางประชากรจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 423 คนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิงอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาแรก และค่าเฉลี่ยโดยรวมของค่าลำดับชั้น (Grade Point Average) ยังไม่มีและลักษณะพฤติกรรมทางการเรียนนั้นเน้นการเรียนกับการทำกิจกรรมพอๆ กัน

(2) ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อดั้งเดิม

- สื่อสิ่งพิมพ์ เวลาที่ใช้อ่านนิตยสารในรอบวันที่ผ่านมาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนเกือบครึ่งหนึ่งไม่ได้อ่านเลย และจำนวนน้อยที่สุดที่ใช้เวลาอ่านมากกว่า 1 ชั่วโมง และนักศึกษาส่วนใหญ่เมื่ออ่านก็จะทำกิจกรรมอื่นร่วมไปด้วย กับการอ่านจำนวนน้อยที่สุดที่จะไม่ได้ทำกิจกรรมอื่นร่วมไปด้วยกับการอ่าน

- วิทยุกระจายเสียง เวลาที่ใช้ในการรับฟังวิทยุกระจายเสียงทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่ายในรอบวันที่ผ่านมา จำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนมากที่สุดเกือบ 3 ใน 4 ไม่ได้รับฟังวิทยุกระจายเสียงทั้งในช่วงเช้าและช่วงบ่ายเลย จำนวนนักศึกษาที่น้อยที่สุด รับฟังมากกว่า 1 ชั่วโมง ในช่วงเช้า สำหรับช่วงบ่ายนั้นนักศึกษา จำนวนน้อยที่สุดรับฟัง 1 – 3 ชั่วโมง นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้กระทำ

กิจกรรมอื่นใดร่วมกับการรับฟังวิทยุกระจายเสียง แต่อย่างไรก็ตามในจำนวนใกล้เคียงกันในลำดับถัดมา ได้ทำเป็นบางครั้ง สำหรับนักศึกษาที่ได้รับฟังจะหาข้อมูลออนไลน์จากสิ่งที่ตนเองรับฟังด้วยเป็นบางครั้ง และจำนวนน้อยที่สุดที่หา ข้อมูลออนไลน์บ่อยครั้ง ส่วนการสื่อถึงเนื้อหาสาระที่ตนเองรับฟังนั้นได้กระทำกันเป็นบางครั้ง และจำนวนน้อยที่สุดที่สื่อถึงเนื้อหาสาระที่ตนเองรับฟังอยู่นานๆ ครั้ง สำหรับการส่งข้อความทันทีทันใดถึงสิ่งที่ตนเองรับฟังอยู่นั้น ครั้งหนึ่งของจำนวนนักศึกษา ไม่เคยทำเลย ส่วนจำนวนนักศึกษาที่น้อยที่สุดที่ได้ส่งข้อความนั้นได้ส่งนานๆ ครั้ง นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดเครื่องรับวิทยุเอาไว้ โดยที่ไม่มีใครรับฟังจะมีเพียงจำนวนน้อยมากที่เปิดทิ้งเอาไว้โดยไม่มีใครรับฟังเกือบจะตลอดเวลาในเรื่องการโทรศัพท์ Vote หรือ ส่งข้อความ ออนไลน์สิ่งที่ตนเองรับฟังอยู่ นักศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งไม่เคยทำเลย และมีจำนวนเพียง เล็กน้อยที่ส่งข้อความเพื่อ Vote นาน ๆ ครั้ง การรับฟังวิทยุกระจายเสียงระหว่างการรับประทานอาหารนั้น นักศึกษาจำนวนถึง 3 ใน 4 ไม่ได้ทำ จึงมีเพียงจำนวน 1 ใน 4 ที่เปิดรับฟังระหว่าง รับประทานอาหาร

- การรับชมโทรทัศน์ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้รับชมรายการโทรทัศน์ทั้งในช่วงเช้าและช่วงบ่ายเลยและจำนวนน้อยที่สุดที่จะรับชมในช่วงเช้ามักกว่า 1 ชั่วโมง และในช่วงบ่ายมากกว่า 3 ชั่วโมง ทั้งนี้จะมีการทำกิจกรรมอื่นร่วมกับการชมด้วยในบางครั้งและจำนวนน้อยมากที่แทบไม่ได้ทำกิจกรรมอื่นร่วมกับการชมสำหรับการหาข้อมูลออนไลน์ และสื่อถึงเนื้อหาสาระสิ่งที่ตนเองกำลังรับชมอยู่นั้น ส่วนใหญ่นักศึกษาได้ทำกันเป็นบางครั้ง จำนวนน้อยที่สุดที่จะหาข้อมูลออนไลน์ และสื่อถึงเนื้อหาสาระสิ่งที่ตนเองกำลังรับชมอยู่นานๆ ครั้งและไม่เคยส่งข้อความถึงสิ่งที่กำลังชมอยู่ในทันที มีจำนวนน้อยมากที่จะกระทำนานๆ ครั้ง รวมทั้งไม่เคยโทรศัพท์ หรือ Vote ในสิ่งที่ตนเองกำลังชมอยู่

ในการทำงานเดียวกันจะมีนักศึกษาจำนวนน้อยที่สุดที่จะกระทำนานๆ ครั้ง การเปิดเครื่องรับ

โทรทัศน์เอาไว้โดยไม่มีใครรับชมนั้น นักศึกษาครึ่งหนึ่งทำเป็นบางเวลาและมีจำนวนน้อยที่สุดที่เปิดเครื่องรับโทรทัศน์เอาไว้เกือบจะตลอดเวลาการรับชมโทรทัศน์ในระหว่างรับประทานอาหารนั้นนักศึกษากะทำกันถึงเกือบ 3 ใน 4 และประมาณ 1 ใน 4 ไม่ได้รับชมระหว่างรับประทานอาหาร

- การรับชมภาพยนตร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนครึ่งหนึ่งไม่ได้รับชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์เลยในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา ในขณะที่จำนวนน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างได้รับชมในโรงภาพยนตร์จำนวนถึง 3 เรื่องขึ้นไป

การเล่น VDO GAMES

- การเล่น VDO GAME นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนเกินกว่า 3 ใน 4 ไม่ได้เล่นเครื่องเล่น VDO GAME ที่เชื่อมต่อโทรทัศน์ในรอบวันที่ผ่านมา และมีเพียงร้อยละ 1.7 ที่เล่นมากกว่า 3 ชั่วโมง และนักศึกษาก็ไม่ได้เล่นเกมสบนโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องเล่น VDO Games แบบพกพาเป็นส่วนใหญ่ในรอบวันที่ผ่านมาเช่นเดียวกันในการทำงานเดียวกันจำนวนน้อยที่สุดได้ใช้เวลาในการเล่นเกมสบนมือถือหรือเครื่องเล่น VDO Games มากกว่า 3 ชั่วโมง และนักศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งจะเล่น VDO Games ผ่าน PC Games ในที่พักอาศัย ทั้งนี้จะไม่ได้ กระทำกิจกรรมอื่นใดร่วมกับการเล่นเกมสเลย

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคสื่อใหม่

- การใช้โทรศัพท์มือถือส่วนตัว นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบทั้งหมดมีโทรศัพท์มือถือส่วนตัว มีเพียงร้อยละ 2 ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเวลาที่ใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อการสนทนาในรอบวันของนักศึกษาเกินกว่าครึ่งหนึ่งใช้เวลา 5 - 30 นาที และจำนวนน้อยที่สุดใช้เวลามากกว่า 3 ชั่วโมงและนักศึกษามากกว่า 4 ใน 5 ไม่ได้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานในการสนทนาเลยและมีนักศึกษาน้อยมากที่ใช้โทรศัพท์พื้นฐานช่วงระหว่าง 31 นาที - 1 ชั่วโมง กิจกรรมที่ได้ทำกับโทรศัพท์มือถือของนักศึกษาส่วนใหญ่จำนวนมากที่สุดสาม ลำดับแรกที่ได้ทำคือ การส่งข้อความ SMS MMS, ฟังเพลง, และถ่ายรูป

การอธิบายความของทฤษฎี Domestication of Communication Technology นั้น ได้อธิบายให้เห็นถึงความชัดเจนขึ้นในพัฒนาการของการใช้สื่อของบุคคลในสังคม ซึ่งกล่าวว่าในแต่ละเดิมนั้นสื่อจะเป็นสิ่งไกลตัว ดังเช่น สัตว์ป่าที่อยู่ในป่าห่างไกลจากเมือง คริวเรือน และระยะไกลที่สุดก็คือจากตัวปัจเจกบุคคลเองแต่อย่างไรก็ตามมนุษย์สามารถทำให้สัตว์ป่าเชื่อมโยงจนกระทั่งมันมีพฤติกรรมตามที่มนุษย์ต้องการและอยู่กับตัวบุคคลได้อย่างไม่มีพิชภัยในฐานะสัตว์เลี้ยง ภายในคริวเรือน

ถ้าจะเปรียบให้เห็นภาพชัดขึ้นนั้นก็คือ แต่เดิมนั้นการสื่อสารข่าวสารในสังคมโบราณอาจต้องใช้คนมาขึ้นป่าประกาศในใจกลางจัตุรัสด้วยการตะเบ็งเสียงของตนให้ดังเท่าที่จะทำได้ต่อมามีพัฒนาการทำให้เกิดเสียงตามสายขึ้นซึ่งทำให้ตัวสื่อเข้ามาใกล้ชุมชนมากขึ้น เมื่อเป็นวิทยุกระจายเสียงแรกเริ่ม สมัยเครื่องรับวิทยุหลอด วิทยุก็เข้ามาภายในบ้านอยู่ใจกลางห้องรับแขกหรือห้องนั่งเล่น และเมื่อทรานซิสเตอร์มาถึงเครื่องรับวิทยุก็เข้าไปอยู่ในห้องนอนของแต่ละคน เมื่ออินเทอร์เน็ตมาถึงถึงวิทยุจากทั่วโลกก็สามารถเข้ามาอยู่ในกระเป๋าเสื้อ กระเป๋ากางเกง บนข้อมือในรูปแบบนาฬิกา โทรศัพท์มือถือ หรือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ ของแต่ละคน มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นอย่างสูงและมากไปกว่านั้นในตัวสื่อเองจะมีความหมายของตัวสื่อมันเองและกำหนดอัตลักษณ์ของผู้ครอบครองสื่อได้อีกด้วย

จากผลของการสำรวจวิจัยข้อมูลพื้นฐานทำให้เห็นได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำลังเข้าสู่กระแสดังกล่าว จำนวนนักศึกษาหญิงซึ่งมีมากกว่านักศึกษาชายก็เป็นไปตาม แนวโน้มของโลก ปัจจุบัน ที่สัดส่วนเพศของประชากรโลกเป็นสัดส่วนหญิง 5 ต่อ ชาย 1 นักศึกษาเกือบทั้งหมดมีโทรศัพท์มือถือ มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ส่วนตัว สามารถเข้าสู่อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้จากทั้งในมหาวิทยาลัย และจากที่พัก จากเงื่อนไขดังกล่าว นักศึกษาจึงเริ่มมีพฤติกรรมที่ไม่ได้เลือกเปิดรับใช้สื่อตามกระแสหลักเดิม นั่นคือไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ได้รับฟังวิทยุกระจายเสียง ไม่ได้ชมโทรทัศน์จากเครื่องรับ

โทรทัศน์ ไม่ได้เล่น VDO Game จากเครื่องเล่นชนิดต่อสายเครื่องเข้าเครื่องรับ โทรทัศน์ ไม่ได้รับฟังเพลงจากแผ่น CD หรือเครื่องเล่น MP3 โดยเฉพาะพฤติกรรมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสื่อดั้งเดิมเป็นอย่างมากต่อไปเมื่อ กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตอยู่ในฐานกำลังสำคัญของสังคม นักศึกษาหันมาใช้สื่อที่หลอมรวม อยู่บนอินเทอร์เน็ต เช่น การฟังเพลง การดาวน์โหลดเพลง รวมถึงการเข้าสู่เครือข่ายสังคมซึ่งเชื่อมต่อกันระหว่างกันที่รู้จักกันโดยตัวตน หรือคนที่รู้จักกันบนโลกไซเบอร์ ส่วนการใช้ค้นคว้าเนื้อหาหรือทำรายงานทางด้านวิชาการบนอินเทอร์เน็ตนั้น ยังถือว่ายังน้อยอยู่ ซึ่งในส่วนนี้ คณาจารย์ผู้สอนไม่สามารถอยู่ในสถานะเชิงบังคับได้อย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์เหมือน ในอดีต และโลกยุควิวัตใหม่ นักศึกษาจะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาอย่างแท้จริงโดยที่นักศึกษาจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกด้วยตนเองว่าประสงค์จะเรียนรู้ในเรื่องใด และจะหาความรู้ นั้น ๆ ได้จากแหล่งไหนบนโลกไซเบอร์

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตรทางการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาจะถูกท้าทายให้ต้องปรับโครงสร้างการศึกษาสอดคล้องกับการดำเนินอยู่ของโลกยุควิวัตใหม่โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายให้เป็นประโยชน์ ส่วนกระดาษและปากกาดินสอ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารเมื่อศตวรรษที่แล้วจะไม่สามารถสนองตอบ ได้อย่างแท้จริงอีกต่อไป

ไม่เพียงแต่สถาบันการศึกษาที่จะได้รับผลกระทบเท่านั้นเมื่อนักศึกษาเหล่านี้เจริญขึ้นเป็นผู้ใหญ่ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน สถานภาพ บทบาทหน้าที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และจริยธรรมใหม่ๆ จะถูกสร้างขึ้นใหม่จากผลกระทบดังกล่าวได้ด้วยเช่นเดียวกัน จึงจำเป็น ต้องตระหนักและวางแผนระยะยาวไว้ แม้ว่าในปัจจุบันนักศึกษายังมีข้อจำกัดในเรื่องรายได้ และค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สาย จะมีราคาสูงเกินจริงซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญก็ตาม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือสื่อดิจิทัลแทนกระดาษ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาควรเปลี่ยนสิ่งพิมพ์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์และให้บริการอยู่บนอินเทอร์เน็ตโดยนักศึกษาและบุคลากรไม่จำเป็นต้องเข้ามายังห้องสมุดด้วยตัวตนและในขณะเดียวกันสามารถประยุกต์ใช้ในสิ่งที่นักศึกษาเลือกเปิดรับอยู่แล้ว เช่น FaceBook หรือ Line มาเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนการสอนรวมทั้งการวางโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไร้สายความเร็วสูงภายในสถาบันการศึกษาให้ทันสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงในอัตราเร่งที่สูงขึ้นมากขึ้นเรื่อยๆและเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางด้านการศึกษาในระดับนานาชาติโดย

เฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาการเปิดเสรีทางการศึกษากับชุมชนอาเซียน

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัย

(1) การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยเชิงสำรวจจากข้อมูลของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเท่านั้น ซึ่งยังขาดข้อมูลการวิจัยสำรวจนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนจากส่วนกลาง กรุงเทพมหานครมาเปรียบเทียบจึงควรที่จะศึกษาเปรียบเทียบเพิ่มเติมในส่วนนี้ต่อไป

(2) ควรมีการวิจัยในเชิงลึกต่อไปทางด้านพื้นที่สาธารณะพื้นที่การศึกษา พื้นที่ครัวเรือน และพื้นที่ส่วนตัวของนักศึกษานับสื่อใหม่เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ทางด้านหลักสูตร การจัดการการศึกษาและการแนะนำปริญญานักศึกษาและควรขยายกว้างไปสู่การศึกษาประชากรส่วนอื่นของสังคม เพื่อสามารถเห็นภาพใหญ่โดยรวมและสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา สังคมได้ในอนาคตต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. 2541. สื่อสารมวลชน: ทฤษฎี และแนวทางการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2555) “หน่วยที่ 1 ภาพอนาคตการศึกษาไทย : สู่อารศึกษาควอนตภาพ” คู่มืออบรม ปฏิบัติการบูรณาการใช้คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet) เพื่อยกระดับการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ไทยรัฐไซเบอร์เน็ต. 28 ธันวาคม 2551. รายงาน คำค้นที่กระแสดความนิยมพุ่งแรง 10 อันดับ ของกูเกิลไทย ประจำปี 2551 [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.thairath.co.th>
- ธนีสร์ เกษมไชยานันท์. 2544. “ปัจจัยที่มีผลต่อ พฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ (Web sites) ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะวารสาร- ศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- นวพรช เพชรมณี และ ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2553). “Ubiquitous Learning อัจฉริยะแห่งการล่องรู้ บริบท” วารสารวิทยบริการ. ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2553) หน้า 23 – 32 .
- พนิดา สายประดิษฐ์. 2549. ความคิดเห็นของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยต่อการบริการหลอมรวมสื่อ [ออนไลน์].เข้าถึงจาก: <http://www.nectec.or.th/images/pdf/techtrends/69/netr.pdf>
- พัชรี เขยจรรยา ,เมตตา วิวัฒนานุกูลและถิรนันท์ อนุวัชศิริวงศ์. 2538. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. ฝ่ายวิจัยกลยุทธ์และดัชนีอุตสาหกรรม. 2548. รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2548 [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.nectec.or.th/pld/internetuser/Internet%20User%20Profile%202005.pdf>
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. 30 เมษายน 2549. การหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.precadet26.org/msgboard/MsgView.php?page=72&msgid=38070&nr=1>

ภาษาอังกฤษ

- Bakardjeva, Maria. (2005a). Internet society: The internet in everyday life. London:Sage.
- Green, Nicola, & Haddon, Leslie. (2009). Mobile communications: An introduction to new media. Oxford: berg.
- Gunkel, David J. (2003). Second thoughts: toward a critique of the digital divide. New Media and Society, 5(4), 499-522.
- Horrigan, John, Rainie, Lee, Allen, Katherine, Madden, Mary, O’Grady, Erin, boyce, Angie, & Lenhart, Amanda. (2003). The ever-shifting Internet population: A new look at Internet access and the digital divide. Pew Internet and American Life Project. URL: <http://www.pewinternet.org>[April 16, 2003].

- Ito, Mizuko. (2005). Mobile phones, Japanese youth and the replacement of social contact . In Rich Ling & Per E. Pedersen (Eds.), *Mobile communications: Renegotiation of the social sphere*(pp. 131-48). London: Springer.
- Maidenhead, UK: Open University Press. Oksman, Virpi, & Rautianinen, Pirjo. (2003). Perhaps it is a body part”: How the mobile phone became an organic part of the everyday lives of Finnish children and teenagers. In James Katz (Ed.),
- *Machines that become us: The social context of personal communication technology* (pp. 161-70). Piscataway, NJ: transaction Publishers.
- Silverstone, Roger. (2005) *Domesticating domestication: Reflections on the life of a concept*. In thomas berker, Maren Hartmann, yves Punie, & Katie J. Ward (Eds.), *Domestication of media and technologies* (pp. 229-248). Maidenhead, UK: Open University Press.
- Van Dijk, Jan. (2006). Digital divide research, achievements and shortcomings. *Poetics*, 34 (4/5), 221-235. Vincent, Jane, & Fortunati, Leopoldina (Eds.). (2009). *Electronic emotion: The mediation of emotion via information and communication technologies*. Oxford: Peter Lang.